

Két mozzanatot emelnék ki.

Úgy gondolom, a „giccs” megjelölés nem értékítélet. Csak ténymegállapítás. A „giccstárgy” a tárgyak előállítás, megszerzése és használata vonatkozásában egy skálán való helyzetet ír le. És még ez is változik. A szemüveg, tajtékpipa vagy a fénykép egykor nem volt, aztán volt, aztán giccs lehetett, aztán giccsként is elmúlhatott. A giccs nem a modern kor terméke: az ókortól (sőt talán már az őskortól) kezdve ismert. Nem is csupán egyetlen társadalmi réteg (vagy osztály) használja. A nincstelének ugyan aligha tudják megfizetni, a parasztok körében, amíg ők maguk állítják elő személyes tárgyikat, sőt tárgyi világuk környezetét, a giccs másodlagos. A félműveltek körében közkedvelt. Ám Napóleon és Tito marsall koszthasználata, a hetilapok, a tömegfilm, a gyermekjátékok világa jól példázza, milyen széles körben fogyasztják. (Vagy szánják fogyasztásra.) És noha nem minden terméke (példaként említsük meg a végül is bedöglött *tamagucsüpart*) világsiker, mára a giccs is globalizált. Persze Mozart életvitele, Tolsztoj vallási tézisei, Szaddám Huszein sok száz palotája, Bush elnök viselkedése bizonyítja, hogy a legfontosabb posztokra jutott emberektől sem idegen.

Ami pedig a tárgyakat illeti: szinte minden tárgy válhat giccse, sok-sok tárgy pedig eleve giccznek készül. Használjuk őket, főként giccsként. Ez sem baj, és az sem, ha egy kicsit elgondolkozunk felőlük.

(A Vörösváry Ákos és Fábry Sándor [tapolca]-diszeli Látványtárának kiállítása kapcsán 2004. július 24-én tartott beszélgetés alapján, ám nem arról szól, és nem is az a szöveg. Itt a látványt csak egyféle értelemben említem, noha ez a téma külön és sokrétű tárgyalást érdemelne.)

Kiss Judit Ágnes

ISTEN GYOMRÁBAN

Istenem, ellenem nem küldtél cethalat,
mikor hányódni láttál. Benyeltél te magad.
Előbb szereteted oldott, akár a nyál,
s most szándékos emészt, mint a gyomorsavak.

Három napra-éjre avagy három évre
beléd vagyok zárva, s nem jutok ki élve,
míg bűnöm bőrömmel együtt le nem rohad
rólam, s alázattal nem nyívlak az égre.

Okádj ki magadból, mert sem hideg sem hév
nem vagyok, sem szolgád sem pedig ellenség.
S arról, hogy valaha prófétádnak hívtál,
benned is, bennem is halványul az emlék.

Tudom, nincs bocsánat, így hát nem is kérek.
Marj szét szándékkal, nincs már bennem lélek,
mi megmarad, hogyha beled salakjaként
tenger fenekére ürítesz ki végleg.

HÁROM NÉPDAL

1. moldvai

Alig várom, édes rózsám,
hogy bosszúm megálljam,
gyökereid a kertemből
végre kikapáljam.

Leveleid, virágaid
máglyába rakálják,
gyümölcseid megtapossák,
disznók felzabálják.

Megbocsátok, édes rózsám,
csak véred óhajtom,
cseppjeit mind összegyűjtöm,
egyszerre felhajtom.

Szép szemeid folyassa ki
könnyekkel a bánat,
vessz el, vessz el, édes rózsám,
sírok majd utánad.

2. bolgár

csapzott tollak vánszorognak
halpikkelyek fulladoznak
örvénylenek szivárványok
mélybe nyílnak tarka árkok
elterül szélesen
olaj a tengeren

hulló tollak foszladoznak
fényes pénzek száradoznak
felhők nézik lesben állnak
sok színét a pusztulásnak
elnyúlik kéjesen
olaj a tengeren

meghűlt testek oszladoznak
sárgás csontok porladoznak
víz színén a vékony hártya
mérget köpköd önmagára
felkacag élesen
olaj a tengeren

csillogok fényesen
olaj a tengeren

3. makedón

Szétfeszítesz
Csontszilánk fogaim között.
Felsebeztél
Most véres szavakat köpök

Megbocsátok
Kés villan mosolyom mögött
Visszatarthatsz
Ölelj át mielőtt ölök.

Babiczky Tibor

MATT

Alkonyodik mint egy teafilter
gyújts lámpát szétázik a nap
a város az ég csupa flitter
a sötét a fehérbe harap

este lesz langyos kései earl grey
sakktabla a város az alkonyatok
szürkéje mögül kirajzik az éj
sötét mezőkön matt alakok

s kedvünk pepitája az estbe vegyül
a sötét a fehérbe harap
egy férfi fehér szekere felül
s megugraszt négy óriási lovat

KONZERV

Sprotni olajban a délelőtt
mint bontott konzerv ragyog a nap
felfordultak a pikkelytetők
sűrű fény fogja a házakat
miért hogy bespájzol az ember
istenem minek a temérdek
istenem hogy lettél december
istenem hogy lehetsz nem érdek

Bíró Ferenc

NYELV, „TUDOMÁNYOK”, NEMZET

Vázlat a felvilágosodás egyik sajátosságáról

A felvilágosodás kori magyar irodalom különös vonása, hogy szorosan össze van kötve a nemzeti nyelv ügyével. „*Irodalom és nyelv ebben a korban elválaszthatatlan egységben fonódott össze*” – írja a korabeli magyar nyelv történetének jeles kutatója, Benkő Loránd. De talán nem is szükséges ezt az állítást egy tekintélyes tudós véleményével alátámasztani, hiszen a kor irodalmáról való ismeretek alaptényei közé tartozik, hogy a hagyományosan az újkori magyar irodalom úttörőjének tekintett Bessenyei György egyik fő műve a *MAGYARSÁG* (1778) című röpirat (melyben a „*magyarság*” szó a magyar nyelvet jelenti), az egész korszakot pedig Kazinczy Ferenc tanulmánya zárja, amelynek a címe: *AZ ORTOLÓGUS ÉS NEOLÓGUS NÁLUNK ÉS MÁS NEMZETEKÉNél* (1819), s minden érettségiző di-